Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Otevřený Dialog: Úvod a možnosti propojení s modelem FACT

Martin Novák

ma.novak@zoho.com

Praha, 30. srpna 2018

PROJEKT PODPORA FACT MODELU V ČESKÉ REPUBLICE,
Č. CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_023/0001126

Kde se vzal otevřený dialog

- Západní Laponsko (Finsko)
- Začátek 80. let: národní projekt na hledání nových přístupů k léčbě schizofrenie
- Tým kolem Jaakka Seikkuly v nemocnici Keropudas (Tornio)
  - Přechod z “chronické” nemocnice ---> na “akutní”zaměření na to, co bude s pacienty po propuštění
- Aktuálně rozvoj mimo Finsko:
  - Norsko, Dánsko, Velká Británie, Polsko, Německo,Itálie, USA, Holandsko a také ČR

Co je otevřený dialog?

- Systém péče o lidi v psychotické či jiné krizi (mikropolitika)
- Psychoterapeutický přístup, jedna z forem dialogické praxe (poetika)

Seikkula, J., & Olson, M. E. (2003). The Open Dialogue Approach to Acute Psychosis: Its Poetics and Micropolitics. Family Process, 43(3), 403–418.

Inspirační zdroje OD

- Přístup zaměřený na potřeby (Alanen, 1991)
  - kombinace farmakoterapie, individuální psychoterapie, rodinné terapie; flexibilní plánování péče; multidisciplinarita
- Reflektující procesy (Andersen, 1992)
- Spolupracující, neexpertní přístup (Anderson, Goolishian, 1992)
- Narativní terapie (White, Epston, 1990)
- Dialogická teorie (Bakhtin, 1984)

Principy otevřeného dialogu

Filosofie a organizace péče

1. **Okamžitá pomoc:** setkání do 24 hodin.
2. **Perspektiva sociální sítě:** od počátku snaha o zahrnutí blízkých.
3. **Flexibilita a mobilita:** volba místa setkání podle potřeb klienta a jeho soc. sítě.
4. **Odpovědnost:** otevřená diskuse všech přítomných, zodpovědnost za proces.
5. **Psychologická kontinuita:** stejný tým po celou dobu léčby.
6. **Tolerance nejistoty:** zázemí pro formulaci toho, co zatím nemohlo být řečeno.
7. **Dialogismus:** hledání společného jazyka, responzivita a polyfonie.

Co dělá tým OD při setkání s rodinou

“Tým pomáhá utvářet konverzační kulturu, v níž je respektován každý hlas a usiluje se o to, aby všem hlasům bylo dopřáno sluchu… Naslouchat soucitně a úpěnlivě řeči jednotlivých mluvčích, vytvářet prostor pro jakoukoli promluvu, včetně těch, které jsou vedeny psychotickou řečí.”

Jaakko Seikkula (2005, s. 11)

Otevřený dialog a FACT model - stručné srovnání

V čem se oba modely podobají

- Multidisciplinarita
- Flexibilní péče - během hospitalizace i mimo (OD nově i na uzavřených odd)
- Rychlá reakce na krize
- Důraz na práci v komunitě / v přirozeném prostředí
- Spolupráce s podpůrnou sociální sítí klientů

(síťová setkání v OD, ve FACT modelu rodinné intervence a především RACT)

- Orientace na zotavení (?)
- …

Otevřený dialog a FACT model - stručné srovnání

Kde jsou třecí plochy mezi modely

FACT model

- Expertní (medicínský) přístup.
- Větší důraz na asertivní kontaktování.
- Propracovaný systém porad, kde se tým rozhoduje o dalším postupu.
- Důraz na plánování (léčebné, rehabilitační a krizové plány)
- Odborníci se často setkávají s klienty samostatně.

Otevřený dialog

- Neexpertní přístup.
- Větší důraz na aktérství klientů a společné rozhodování.
- Pravidlo, že o klientech a jejich blízkých se nikdy nemluví v jejich nepřítomnosti.
- Plánuje se spíše od jednoho setkání k druhému.
- S klienty (a podpůrnou sítí) se zpravidla setkávají alespoň 2 členové týmu.

Otevřený dialog a FACT model - stručné srovnání

Možnosti zahrnutí dialogické praxe do FACT modelu

FACT: sofistikovaný **organizační rámec** bez konkrétního pst. zaměření

OD: **teoretický, filosofický a etický rámec** zakládající pst. i organizaci péče

zdá se, že je možné do organizačního rámce FACT zahrnout prvky otevřeného dialogu, ale v některých bodech zůstanou modely neslučitelné (organizace porad, způsob sdílení klientů, plánování aj.)

Veldhuisen, R. & Bahler, M. (2013). Manual Flexible Assertive Community Treatment. Groningen.

Seikkula, J., & Arnkil, T. E. (2006). Dialogical meetings in social networks. Karnac books.

Prvky dialogické praxe v TT Brno

- Síťová setkání (i když málokdy od začátku spolupráce a jako její těžiště)
- Snaha o účast více odborníků na setkáních
- Reflektující rozhovory
  - Reflektující týmy v rodinných i individuálních setkáních
  - Reflektující rozhovory při společném setkání s klienty
  - Reflektující týmy v rámci intervizních porad

Reference

- Andersen, T. (1992) Reflections on reflecting with families Ch. in *Therapy as Social construction*, McNamee & Gergen (Eds.). Sage.
- Anderson, H., Goolishian H. (1992) The Client is the Expert: A Not Knowing approach to Therapy Ch. In *Therapy as Social construction*, McNamee & Gergen (Eds.). Sage.
- Alanen, Y., Lehtinen, K., Räkköläinen, V., & Aaltonen, J. (1991). Need-adapted treatment of new schizophrenic patients: Experiences and results of the Turku project. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, *83*, 363–372.
- Bakhtin, M. (1984) Problems of Dostojevskij's Poetics. Theory and History of Literature: Vol. 8. Manchester: Manchester University Press.
- Deegan, P. E. (1997). Recovery and empowerment for people with psychiatric disabilities. Social work in health care, 25(3), 11-24.
- Veldhuisen, R. & Bahler, M. (2013). Manual Flexible Assertive Community Treatment. Groningen. Downloaded 10. 1. 2017 (http://www.eaof.org/factmanual.pdf).
- Seikkula, J., & Arnkil, T. E. (2013). Otevřené dialogy: setkávání sítí klienta v psychosociální práci. Brno: Narativ.
- Seikkula, J., & Trimble, D. (2005). Healing elements of therapeutic conversation: dialogue as an embodiment of love. Fam Process, 44(4), 461-475.
- Seikkula, J., & Olson, M. E. (2003). The Open Dialogue Approach to Acute Psychosis: Its Poetics and Micropolitics. Family Process, 43(3), 403–418.
- Jacobsen, R. K., Sørgård, J., Karlsson, B. E., Seikkula, J., & Kim, H. S. (2018). "Open Dialogue behind locked doors". Scandinavian Psychologist, 5, e5.
- White, M., White, M. K., Wijaya, M., & Epston, D. (1990). Narrative means to therapeutic ends. WW Norton & Company.